

SKOLESOGNE

Asferg Skole

Asferg hed i 1425 Asfferi, Ejstrup hed i 1398 Eystrup og Kåtrup hed i 1426 Kartrup.

Der har også været en bebyggelse, som hed Vistibas. Den lå et sted på Asferg mark men var øde allerede i 1552. Nu er den for længst forsvundet helt, og ingen ved, hvor den nøjagtigt lå.

Kirken blev opført i begyndelsen af middelalderen, omkring år 1100. Den bestod dengang af kor, skib og tårn, opført i romansk stil. Byggematerialerne var kridtstenskvadre og rå kampesten, hvilket er lidt usædvanligt for egnen. Der var en indgang i sydsiden og en indgang i nordsiden af skibet. Den sydlige indgang bruges endnu. I den sidste del af middelalderen fik kirken et våbenhus, og tårnet blev bygget om og måske gjort højere. Samtidig fik kirken hvælvinger. Alt sammen i sengotisk stil. Der er flere bygningsdetaljer at se fra middelalderen, fx døbefonten, der er romansk.

Der kendes enkelte personer fra Asferg i middelalderlige dokumenter. Griis Poulsen, Peder Bonde samt Simon og Niels Torbensen er nævnt i 1400-tallet.

Der er fundet en runesten i en høj på Ejstrup Mølles mark. Teksten er ikke helt bevaret men lyder således: "Thorger Tokes søn rejste denne sten efter sin broder Mule.....meget....."

Runestenen er i dag på Nationalmuseet.

Assentoft skole

Assentoft ligger i Essenbæk sogn, der er ældre end selve Assentoft. I sognet lå flere mindre landsbyer.

Essenbæk hed i 1200-tallet Eskingbec, i 1330 Eskenbeck. Assentoft hed i 1579 Assentofft, mens Drastrup i 1465 hed det samme som i dag. Tammestrup hed i 1338 Thomistrup.

Der har været flere lokaliteter, som nu er forsvundet: Gunnerup der hed Gwndrwp; Kaldekod, der hed Kooildkod og Munkegård, der hed Mwnkægaard. De er alle nævnt som øde i 1479.

Den middelalderlige kirke blev revet ned i 1865, men man kan stadig let se, hvor den lå. Kirkegårdsdiget med en port ind til kirkegården viser stedet. Kirken blev beskrevet, inden den blev revet ned, så vi ved lidt om, hvordan den så ud. I middelalderen bestod kirken af kor, skib, våbenhus og måske også et tårn. Mens skibet var i romansk stil fra ældre middelalder, blev koret bygget (eller måske ombygget) i sengotisk stil i yngre middelalder. Der var også en gotisk altertavle med figurer. De findes nu på Museum Østjylland i Randers, hvor man kan se dem i museets middelalderudstilling.

I engene neden for højdedraget, i god afstand til vandet, lå Essenbæk Kloster. Det var et benediktiner munkekloster, og det nøjagtige tidspunkt for dets grundlæggelse kendes ikke. Men det var før 1200. Efter middelalderen blev det revet ned. Klosteret bestod af fire fløje med klosterkirken i sydfløjen. En lang stensat vej førte fra bakkerne ned til klostret. Der er fundet spor efter klostret i et par gamle, arkæologiske udgravninger.

Der har været en helligkilde, Sct. Laurses kilde, neden for Assentoft ud mod engen.

Bjerregrav skole

Bjerregrav hed i 1318 Bjerregraff. Over Fussing havde i 1232 flere stavemåder: Fusing, Vpfusing og Grafusin.

Kirken blev opført i 1100-tallet. Den bestod oprindeligt af skib og kor med apsis, bygget af granitkvadre i romansk stil. Der er flere dekorative detaljer fra den tid, fx soklen, nogle vinduer samt nord- og syddørene. Norddøren er muret til. Syddøren har søjler på begge sider. Desuden er der i våbenhusets mur fundet rester af romanske dobbeltvinduer og et par vinduesoverliggerer med udhuggede sløjfer. Det har været en fin kirke i ældre middelalder.

Senere i middelalderen blev kirken forlænget og fik tårn, våbenhus og sakristi. Koret fik hvælvinger på samme tid, alt sammen i sengotisk stil.

Ved kirken står to runesten, der begge blev fundet ved kirkens indgang. Den første mangler toppen men er næsten hel. Teksten lyder: "Tove rejste denne sten efter Tome sin ægtemand, en velbyrdig thegn. Han var Tvgge Héns....."

På den anden sten står: "Gyde rejste denne sten efter sin ægtefælle Thorbjørn, en meget velbyrdig thegn. Og Thord ristede disse runer"

I Bjerregrav mose er der fundet 33 mønter fra middelalderens ældste tid, lavet for kong Knud Den Hellige (1080-86). På mønterne står, hvor de er lavet. Der nævnes Ålborg, Viborg og Randers.

Det er faktisk første gang navnet Randers optræder.

En mand ved navn Niels Grip ejede i 1318 gods i Øster Bjerregrav og Fussing.

Blicherskolen

Blicherskolen ligger i Spentrup sogn, hvor der har yderligere et par små landsbyer. Spentrup hed Spynthorp i 1401 og Spintropp i 1430. Jennum hed Enum i 1297, mens Hastrup i 1396 hed det samme som i dag.

Der kendes flere personer fra Jennum i middelalderen. Jens Assersen Kyd, nævnes i 1297, Peder Assersen nævnes i 1401, Esge Torbensen nævnes i 1465 og Fru Maren i 1482.

Den middelalderlige kirke blev opført i anden halvdel af 1100-tallet med kor og skib i romansk stil. Der er en døbefont og nogle af de oprindelige vinduer fra denne tid samt en indmuret gravsten og andre bygningsdetaljer. Den oprindelige syddør er stadig i brug, mens norddøren er tilmuret. Flere steder ses udhugne detaljer i granitstenene, både udvendigt og indvendigt i kirken, fx ved dørene. En del af kvadrene er blevet sat om i 1800-tallet, hvilket har flyttet nogle af kvadrene, men de er alle fra kirkens ældste tid. De fine kalkmalerier er fra omkring 1200-25, men der ses også rester af yngre kalkmalerier. I slutningen af middelalderen fik kirken et tårn i sengotisk stil. I præstegårdens sokkel sidder et par kvadre med ornamentik; de er muligvis fra kirken.

Jennum havde sin egen kirke i middelalderen. Den lå i den nordlige del af Jennum på matr. nr. 20b, 20d og 22. Den var ret lille og man ved ikke noget om den.

Der har i middelalderen ligget en stor gård (en hovedgård) i Hastrup. Man kender de fleste ejere fra 1300-tallet og frem. I starten var den ejet af slægten Kruse, men i 1401 blev den pantsat og skiftede ejer. I 1452 blev gården arvet af Iver Blik. Slægten Blik ejede både hovedgården og fire andre gårde i Hastrup resten af middelalderen. Derefter skiftede gården ejer flere gange, ligesom bygningerne i tidens løb er revet ned og nye opført. I dag hedder gården Risagergård. Den ligger et andet sted end den middelalderlige gård. Stedet, hvor den gamle gård siges at have ligget, er syd for Hastrups østligste gård.

Der findes to runesten fra Spentrup sogn. Den ene blev hugget i stykker og genanvendt som kvadre, da kirken blev bygget. Den står i våbenhuset. På den bevarede del af teksten står: "..... disse runer.....længe leve....." Den anden runesten fandtes i en bro over en bæk ved Jennum. På den bevarede del af teksten står: "Askatle rejste denne sten.....ls, Spages søn."

Fårup Skole

Fårup hed i 1440 Faarup og i 1488 Farrop. Landsbyen Ørrild hed i 1484 Ørrildh og Øridhe.

Den middelalderlige kirke blev opført i 1100-tallet af kridsstenskvadre, men der ses også nogle granitkvadre i muren. I starten bestod kirken af kor og skib i romansk stil, men senere i middelalderen blev der bygget et våbenhus og et tårn i sengotisk stil. Dette tårn blev revet ned i 1742, mens våbenhuset stadig bruges. Samtidig med at våbenhuset blev bygget, fik loftet i kor og skib hvælvinger.

Indvendigt i kirken findes en romansk døbefont af granit med udhugget dekoration. I korbuen ses kalkmalerier fra o. 1225-50.

En kirkeklokke fra 1300-tallet blev omstøbt i 1912.

Gjerlev-Enslev Skole

I middelalderen var Gjerlev og Enslev to sogne, med hver sin sognekirke. Der har desuden været et par små landsbyer i området.

Gjerlev hed i 1463 Gerloff og Enslev hed Ænslewff. Blenstrup hed i 1481 Blenstorp og Vindbylund hed i 1430 Winbærlwnd.

Indvendigt i kirken findes en romansk døbefont af granit med udhugget dekoration. I korbuen ses kalkmalerier fra o. 1225-50.

En kirkeklokke fra 1300-tallet blev omstøbt i 1912.

Kirken i Gjerlev

Den middelalderlige kirke blev opført i anden halvdel af 1100-tallet med kor og skib bygget af

granitkvadre i romansk stil. Der er bevaret flere bygningsdetaljer fra den ældste kirke. Fx den fine sokkel med dekoration foroven samt karmsten og tympanon fra de oprindelige døre i nord- og sydsiden af skibet. Senere i middelalderen fik kirken et tårn i sengotisk stil, bygget af røde munkesten. Tårnet er placeret øst for koret, hvilket er usædvanligt. Samtidig med tårnet fik kirken hvælvinger i både kor og skib.

Kirken i Enslev

Den middelalderlige kirke blev som Gjerlev kirke bygget af granitkvadre i romansk stil i anden halvdel af 1100-tallet. Den ældste kirke bestod af kor og skib. De oprindelige nord- og syddøre er bevarede med fine, udhuggede dekorationer. Syddøren er stadig i brug. Nogle af de oprindelige vinduer ses stadig. Senere i middelalderen fik kirken et våbenhus og et tårn samt hvælvinger. Alt sammen i sengotisk stil. Den oprindelige, romanske granitdøbefont blev af ukendte grunde aldrig lavet færdig; den findes nu på Museum Østjylland Randers og kan ses i museets middelalderudstilling.

Blenstrup Ødekirke

Mellem Enslev og Gjerlev ligger landsbyen Blenstrup, der i middelalderen havde sin egen kirke. Der er på stedet fundet kalkspor og en del kvadre og sokkelsten. Kirken var antagelig fra ældre middelalder, idet sokkelstenene er i romansk stil. Nationalmuseet undersøgte kirketomten i 1936. Man fandt spor efter en lille kirke med et 9 m langt og 5 m bredt skib. Koret var næsten fjernet,

men man kunne se, at det blot var 1,75 m bredt i indvendig mål. Ingen ved, hvornår Blenstrup kirke blev revet ned, men det skete før middelalderens slutning, måske allerede i 1300-tallet.

Ved Enslev var der i middelalderen en helligkilde, som folk valfartede til.

Der har været en stor gård "Blenstrupgård" i middelalderen. Der kendes nogle få af ejerne fra denne tid. Væbneren Niels Nielsen nævnes i 1481 og en anden væbner Jes Mikkelsen nævnes i 1486.

Vindbylunds ejere nævnes i 1430. Det var Jep Hejedal og hans kone Gese Hamædrupsdatter. Senere i 1492 hed ejeren Tyge Jensen. Derefter blev Vindbylund skænket til Helligåndsklostret i Randers, men da klostret blev nedlagt i 1536, kom det tilbage til slægten igen, nu til sønnesønnen Enevold Jensen.

En mand fra Enslev, Christiern Persen, nævnes i 1492 og 1493.

Grønhøjskolen

Skolen ligger i Øster Tørslev sogn, hvor der også er et par andre middelalderlige steder. Øster Tørslev hed i 1412 Thørsløff, og Ilshøj hed i 1500-tallet Hilleszø. Thørring hed i 1407 Thøring og i 1463 Thyringh.

Den middelalderlige kirke blev revet ned i 1800-tallet. Den var bygget i ældre middelalder af granitkvadre og lå, hvor den nuværende kirke ligger. Flere granitsten fra den middelalderlige kirke ses i den nuværende, også nogle med udhuggede dekorationer samt et mandshoved af kridtsten. Inde i kirken hænger et krucifiks fra o. 1250. Det har oprindeligt hængt i en korbue.

Der har været to helligkilder. Sct. Mortens kilde, der lå i vejgrøften vest for Udbyhøjvej og Sct. Niels' kilde, der antagelig lå på Tørring mark.

I 1412 nævnes Jon Nielsen fra Tørslev (= Øster Tørslev).

Hald-Kærby skole

Som skolens navn antyder, er her tale om to sogne med hver sin kirke.

Kærby hed i 1456 Kierby og Hald hed i 1319 Haal. Der findes et par små landsbyer: Stovby hed i 1469 Stoubye, og Mostrup som i 1344 hed Mostorph.

Kærby kirke

Kirken i Kærby blev bygget i 1100-tallet af granitkvadre og lå på en gårdtomt fra vikingetid. Nationalmuseet har ved udgravninger i 1952 fundet pælehuller efter et hegn samt spor efter værkstedshuse, som alt sammen var ældre end kirken. Den ældste del af kirken er bygget i romansk stil, og der ses stadig mange bygningsdetaljer fra den tid. De oprindelige nord- og syddøre er bevarede, den nordlige er stadig i brug. Flere oprindelige vinduer ses også. Der er dekorationer i romansk stil på kirkens sokkel og omkring dørene. Desuden er der en romansk døbefont af granit, og en romansk gravsten er indmuret i våbenhuset.

Senere i middelalderen byggede man et våbenhus og et tårn ved korets østside, hvilket er usædvanligt. Begge dele er opført af røde munkesten i sengotisk stil. Samtidig fik koret hvælvinger. I kirken ses også et sengotisk krucifiks fra korbuen. Det lå på kirkens loft men blev sat i stand i 1952.

Hald kirke

Den middelalderlige kirke blev bygget af granitkvadre i 1100-tallet og bestod oprindeligt af kor og skib i romansk stil. Der er en del bygningsdetaljer fra den ældste tid: de oprindelige nord- og syddøre, hvoraf den sydlige stadig er i brug samt nogle af vinduerne og de romanske dekorationer på kirkens sokkel og omkring dørene. På granitdøbefonten ses løver. I koret hænger et senromansk korstræ, der stammer fra et krucifiks i korbuen.

Senere i middelalderen, omkring 1500, fik kirken tårn, sakristi og våbenhus bygget af røde munkesten i sengotisk stil. Sakristiet på nordsiden af kirken har en fin gavlvandring dekoreret med blændinger. Indvendigt fik kirken udvidet korbuen, og den fik hvælvinger i både kor og skib. Korbuen og koret har kalkmalerier fra samme tid.

Den meget fine altertavle er også fra omkring 1500. Den stammer oprindeligt fra Sct. Mortens kirke, der i middelalderen var både sognekirke og klosterkirke i Randers. Den kom til Hald kirke i 1765.

Der har været et par helligkilder på egnen. En i Hald sogn på højre side af vejen til Gjerlev og en i Kærby sogn øst for kirken i Engedals østlige skrænt.

I Stovby nævnes væbnerne Christen Persen og Elef Persen i 1471.

Havndal skole

Havndal skole ligger i Udbyneder sogn, som i dag er ét sogn, men som i middelalderen var fire sogne. I de tre andre sogne – Klattrup, Udbyover og Nødenæs – blev kirkerne revet ned, og sognet lagt ind under Udbyneder efter middelalderen. Det skete sandsynligvis omkring 1550, da det nuværende Overgård blev bygget, for nogle af Overgårds sten stammer fra middelalderlige kirker. Landsbyen Nødenæs blev helt nedlagt ved den lejlighed.

Udbyneder hed i 1248 Vdbynere, Klattrup hed i 1469 Klattrup og Udbyovre hed i 1436 Wdbye øffre. Havndal hed i 1481 Handal. Nødenæs hed i 1412 Nødenesz. Der har været yderligere et par små landsbyer, som nu er forsvundet: Ved Klattrup lå Østerskov, nævnt i 1477, og Vesterskov nævnt i 1459.

Der nævnes to store gårde i middelalderen. Overgård hed i 1467 Offergaardt, og Fuglsøgård hed i 1477 Fowls, i 1478 hed den Fogelss. I Udbyneder lå gården Bladelund, som i 1416 hed Blathælwndh. Ejeren hed Jes Pelæ.

Udbyneder kirke blev opført i tiden mellem 1200 og 1225. Den var bygget af røde munkesten i senromansk stil. Senere i middelalderen blev kirken bygget længere, ligesom den fik tårn og våbenhus. Indvendigt blev kirken også bygget om på denne tid. Korbuen blev lavet bredere og

både kor og skib fik hvælvinger. Der er en del kalkmalerier fra 1515-1520 i kirken. Den ene af kirkeklokkerne er muligvis fra 1300-tallet.

Klattrup kirke siges at have ligget øst for det nuværende Klattrup. Ingen ved, hvor Udbyover kirke lå.

Der findes en helligkilde ved navn Stenkilden ved nordøst siden af Klephøjene, vest for Udbyneder.

Hornbæk skole

Hornbæk kaldtes allerede i middelalderen for Over- og Neder Hornbæk. I 1470 hed det Neder Hornbeck og Øffre Hornbeck.

Den middelalderlige kirke fra omkring 1100 var bygget af limsten. Den bestod af kor og skib i romansk stil. Limstenene kan kun ses få steder, ved korbuen og i vestgavlen. Granit døbefonten har udhuggede løver i romansk stil. I korbuen hænger et krucifiks fra 1300-tallet på et velbevaret korstræ. Altertavlen er fra senmiddelalderen. Den har udskårne figurer og er fremstillet i Odense på Mester Claus Bergs værksted fra denne tid.

Tårnet er også fra senmiddelalderen. Det er dekoreret med kamtakker og blændinger i sengotisk stil. Kirken var i middelalderen indviet til Sct. Laurentius.

Der lå en mølle i Hornbæk. I 1477 nævnes Nederst Mølle. Det var antagelig en vandmølle.

Der er fundet flere ting fra vikingetid i sognet. Ved en arkæologisk udgravning fandt museet en gravplads fra vikingetid. Den lå under fodboldbanerne ved Kjølvejen. Fundene fra gravene er udstillet på Museum Østjylland Randers.

Korshøjskolen

Korshøjskolen ligger i Harridslev sogn, der måske har været mindre i middelalderen, for de to andre landsbyer i sognet, Lindbjerg og Mejlby, har haft egen kirke.

Harridslev hed i 1406 Halazløff. Lindbjerg hed i 1470 Lindbierw, og Mejlby hed i 1471 Meelby.

Den middelalderlige kirke i Harridslev blev opført i 1100-tallet. Den bestod oprindeligt af kor og skib bygget af grnitkvadre i romansk stil. Der findes et vindue på korets nordside fra denne tid, hvilket også gælder granitdøbefonten. Senere i middelalderen fik kirken tårn og våbenhus i sengotisk stil. Samtidig blev den bygget om indvendigt og fik hvælvinger. Desuden er der nogle kalkmalerier fra o. 1520.

Mejlby kirke lå sydøst for byen på en aflang forhøjning på marken til matr. nr. 2. I 1880 blev de sidste rester af kirketomten og kirkegårdsdiget brudt ned.

Ingen ved, hvor Lindbjerg kirke lå. Man mener, at kirkegården lå øst for byen ved Kirkeagre.

Der blev fundet en runesten i 1862 i Mejlby. Den sad i et havegærde, men menes at stamme fra en høj "Bjergehøj". Runestensens tekst er velbevaret. Der står: "Åne rejste denne sten efter sin søn Eskil, som fandt døden sammen med Thore i Øresund." Det er første gang Øresund nævnes. Runestenen er udstillet på Museum Østjylland Randers.

Kristrup skole, Tirsdalens skole og Firkløverskolen

Alle tre skoler ligger i Kristrup sogn, der i dag er en forstand til Randers, men som i middelalderen var ude på landet. Der er flere landsbyer i sognet.

Kristrup hed i 1231 Christiaernsthorp, Romalt hed i 1461 Romolt og i 1493 Romholtt. Paderup hed i 1368 Paddorp, og Stånum hed i 1329 Staffnum, mens Munkdrup i 1493 hed Muncktrup. Vilstrup hed i 1479 Wiilstrup.

Den middelalderlige kirke blev brudt ned og erstattet af en ny i 1847. Den oprindelige kirke fra 1100-tallet var indviet til Sct. Anna og bygget af granitkvadre i romansk stil. Den bestod af skib og kor med apsis. Senere fik den tårn. Der er bevaret flere granitsten med udhuggede dekorationer på Nationalmuseet og på Museum Østjylland Randers. I alteret fandtes en lille æske af bly med rester af tøj og benstumper. De stammer fra et middelalderligt relikvie. Granitdøbefonten i romansk stil har løver på siden.

En stor gård eller borg ved navn Ørnehoved var ejet af tyske grever i 1200-tallet. Den lå et ukendt sted i Kristrup, formentlig ned mod engen. Endnu i 1700-tallet sås en forhøjning hvorfra en vej førte ned i engen. I dag ved vi ikke, hvor det var. De tyske grever, der ejede Ørnehoved, var Albrecht og Johan af Brunsvig samt grev Albert af Eberstein. Sønnesønnen solgte Ørnehoved til Jens Andersen Brok i 1386.

En anden men mindre gård kendes fra Stånum, hvor en række af gårdens ejere nævnes fra 1329 til 1513. Da var gården med tilhørende mølle nedlagt.

Kristrup Birk er det ældst kendte landbirk fra Danmark. Et birk er en rets enhed med tilhørende love. Ejeren eller bestyreren forvaltede loven og opkrævede bøderne til sig selv.

Kristrup Birk er kendt fra 1320 og var i 1300-tallet styret af Ørnehoveds ejere. Kongen bestemte hvem, der skulle have birkeretten.

Langå skole

Langå hed i 1345 Lanhgu, mens Hollerup i 1524 hed Hwllervp.

Kirken er i sin nuværende form overvejende fra 1800-tallet, hvor den blev bygget om. Oprindelig bestod kirken af kor og skib bygget af granitkvadre i 1100-tallet. Den vestligste del af skibet er bevaret, hvor man kan se en tilmuret norddør samt et vindue. I senmiddelalderen fik kirken tårn og våbenhus i sengotisk stil. Døbefonten er lavet af kalksten, med indridsede, spidse buer i gotisk stil.

Der er genanvendt både granitkvadre og vinduesoverliggerne fra den middelalderlige kirke til ombygningen.

En gård i Langå var i 1345 ejet af hr. Peder Vendelbo.

Der er fundet ikke mindre end seks runesten i sognet. Desværre har stenene lidt en hård skæbne, så kun nogle få brudstykker er bevaret. En af runestenene blev sendt til København hvor den blev ødelagt ved Københavns brand i 1728. En anden meget stor sten blev sprængt i stykker og brugt til vej. Man kender dog teksten: "Hvad..... Rejste denne sten efter sin fader... og efter sin broder Jærpulv. Thore huggede....."

Den tredje runesten fandtes i kæret i Langå. Den blev først kløvet af en stenhugger men blev reddet, og ligger nu ved sydsiden af kirketårnet. Brudstykker af teksten er bevaret: ".....sten efter sin.....en meget velbyrdig herre."

Ved ombygningen af Langå kirke i 1800-tallet fandt man fire stumper af yderligere tre forskellige runesten. Heraf er to forsvundet, mens de to sidste findes på Museum Østjylland Randers. Det eneste man kan læse er navnet Toke.

Mellerup Friskole

Mellerup hed i 1470 Mioldrop. Sædde hed i 1608 Sedorff.

Den middelalderlige kirke bestod oprindeligt af kor og skib opført af granitkvadre i romansk stil. Der er flere bygningsdetaljer bevaret fra den ældre middelalder, fx tre vinduer, hvoraf et er tilmuret samt de oprindelige døre mod nord og syd. De er dog begge tilmurede. Desuden er der en granitdøbefont i romansk stil med en udsmykning bestående af en udhugget tovsnoning. Fra tiden omkring 1250 – på overgangen mellem romansk og gotisk stil - findes et krucifiks, et såkaldt lægmandskrucifiks. Det har oprindeligt hængt over korbuen vendt ud mod menigheden.

I senmiddelalderen fik kirken tilbygget et våbenhus af røde munkesten ved syddøren. Våbenhuset er forholdsvist stort og har meget tykke mure, hvilket kan tyde på, at det var tænkt som underdelen til et sengotisk tårn. I vestgavlen hænger en kirkeklokke fra senmiddelalderen. Den har tidligere hængt i en klokkestabel på kirkegården.

Der nævnes en gård i middelalderen. Sæddegård hed i 1470 Sædhwgard.

Desuden har der været en gård, der nu er helt forsvundet. Søl eller Sølgård blev nedlagt i 1500-tallet. Den lå et sted nordvest for Sædde, hvor flere stednavne med Søl findes.

Der har været en helligkilde "Maren Tomesdatters kilde" i sognet. Dens beliggenhed beskrives i 1933 som værende sydøst for sognekirken og øst for valmenighedskirken i et markskels krat.

Munkholmskolen

Skolen ligger i Grensten sogn. Grensten hed i 1330 Grendsten, mens Stevnstrup i 1443 hed Steuenstorp og i 1524 Steffwenstrvp.

Den middelalderlige kirke blev revet ned og erstattet af en ny i 1885. Den oprindelige kirke var bygget af granit i romansk stil fra 1100-tallet. Den bestod af kor og skib og havde en norddør og en syddør. Den sidste var udsmykket med granitsøjler. I den nuværende kirke ses en granitkvadre med udhugget dekoration i form af en sløjfe og en granitdøbefont i romansk stil. Begge stammer fra den middelalderlige kirke.

På kirkens sydside står en runesten, der blev fundet uden for kirkedøren. Indskriften er bevaret: "Toke smed rejste denne sten efter Revle, søn af Esge Bjørns søn. Gud hjælpe deres sjæl".

Nogle af gårdene i Grensten var ejet af skiftende adelsfolk, bl.a. slægten Gyldenstjerne og Stenalt gods. Desuden nævnes en Nørgård i 1347.

Rytterskolen og Oust Mølleskolen

Begge skoler ligger i Borup sogn, hvor der også ligger andre landsbyer.

Borup hed i starten af 1300-tallet Bothorp, og Helsted hed i 1406 Helstet. Kondrup hed i 1319 Kommæthorp, og Bjergby hed i 1458 Bierbye.

Desuden kendes et par gårde fra middelalderen: Brastrupgård nævnes i 1460 som Brastrup Mark, mens Oustmølle i 1489 hed Øwerste Mølle.

Den middelalderlige kirke blev bygget af granitkvadre i 1100-tallet. Den bestod oprindeligt af kor og skib i romansk stil med en dør i nord- og sydsiden. Norddøren er siden blevet muret til, mens syddøren stadig er i brug. Der ses flere af de oprindelige vinduer og udhuggede dekorationer ved korbuen. Døbefonten af granit er også fra denne tid. Den har udhuggede løvefigurer.

Senere i middelalderen fik kirken tårn og våbenhus i sengotisk stil, mens den fik hvælvinger indvendigt.

Der er fundet en runesten under kirkens norddør. Teksten er ret spændende: "Ase (eller Æsi) rejste denne sten efter Thorgot, sin fader, Boves søn, den bedste thegn." Forskerne mener, at den nævnte farfar Bove meget vel kan være grundlæggeren af Borup, idet Borup betyder Boves torp (sted/landsby). Netop landsbyer med endelsen -torp menes at være grundlagt i vikingetid eller tidlig middelalder.

Bjergby har haft sin egen kirke, der blev brudt ned i 1553, for at materialerne kunne bruges til slotsmøllen ved Dronningborg. Man ved ikke noget om kirken. Der er fundet spor efter kirkegården flere gange, når man er stødt på skeletter i jorden. Kirkegården har ligget i den sydlige del af landsbyen, nord for vejen til Randers.

En række dokumenter fra 1466-77 omtaler en væbner Peter Hind, væbner i Borup. Det kunne tyde på en stor gård eller hovedgård i Borup i middelalderen. Den handles med flere gange efter middelalderen. Nutidens Winthergård er formentlig efterkommeren af Peter Hinds væbnergård.

Der har været en helligkilde nordvest for Helsted.

Museum Østjylland Randers har haft flere arkæologiske udgravninger ved Helsted og fundet gravpladser fra vikingetid og spor efter huse fra både vikingetid og middelalderen.

Søndermarksskolen og Vorup Skole

Vorup sogn er formentlig det samme som det middelalderlige Nielstrup sogn. I ældre middelalder brugte man navnet Nielstrup, i slutningen af middelalderen brugte man begge navne og efter middelalderen kun navnet Vorup. I dag er Vorup en forstad til Randers, men dengang var det en landsby ude på landet.

Der har været flere små lokaliteter. Nielstrup hed i 1355 Nickestorph. Det var en landsby, der lå ved Høvejen og Tepestrupvej. Den havde en middelalderlig kirke, hvis kirkegård og kirkegårdsdige stadig ses på Høvejen. Brotoft, der formentlig var eng og marker, hed i 1425 Brotoffte og lå vest for broen til Randers. Klarup nævnes i 1484 som Karup og Clarup skoff og –hede. Den lå mellem Vorup og Tepestrup.

Den gamle kirke

Den middelalderlige kirke i Vorup hed Nielstrup kirke. Man ved ikke ret meget om den, fordi den blev revet ned i midten af 1500-tallet. Den lå inde på kirkegården og er få gange nævnt i gamle dokumenter fra midten af middelalderen og indtil 1552. I 1552 befalede kongen, at kirken skulle brydes ned. Tømmer, sten, kalk og andre byggematerialer fra kirken skulle føres ind til Randers og bruges til Dronningborg slot.

Der kendes nogle gårde fra middelalderen. Næsfærge hed i 1369 Neesferri og lå mellem Vorup og Tepestrup samt Fruelund, der i 1402 hed Frugerlund. Brotofttegård nævnes i 1459, den lå ved Nielstrup kirke.

Der har været en helligkilde, Sct. Helene kilde, der lå på den nuværende legeplads bag rækkehusene på Strømhulsvej og cykelstien.

Rismølleskolen og Østervangsskolen

Begge skoler ligger i Dronningborg sogn, der i dag er en forstad til Randers. I middelalderen fandtes Dronningborg sogn ikke. Til gengæld lå der andre lokaliteter, der nu er forsvundet. Sognet er opkaldt efter Dronningborg slot, der slet ikke lå i Dronningborg men inde i Randers, og hvis ladegård og jord lå i det nuværende Dronningborg. Dronningborg slot og gods blev til efter middelalderen på baggrund af et middelalderligt munkekloster samt gods fra et nonnekloster.

Dronningborg hed i 1550 Drottningborrich. De forsvundne landsbyer er Bjellerup og Torup, der begge forsvandt ved Bjellerup Ladegårds oprettelse i 1552. Desuden nævnes Voldum, der i 1367 hed Woldum Mark og i 1450 hed Wollum samt Hyging og Stigstrup, der begge er nævnt i et dokument i 1464. Alle er forsvundne i dag.

Der har desuden været en gård Sørup i den nordligste del af sognet. Man ved ikke nøjagtig hvor den lå, men skiftende ejere kendes fra omkring 1400 og resten af middelalderen. Sørup hed i 1407 Syøthorp. I 1551 blev gården lagt ind under Bjellerup Ladegård.

Museet har ved arkæologiske udgravninger fundet spor efter en kirkegård og måske en kirke eller et kapel i Torup. Den lå for enden af Sødringholmvej, hvor der er fundet begravelser med skeletter fra middelalderen samt enkelte bygningssten af frådsten fra en mulig kirkebygning. Kirkegården blev muligvis nedlagt allerede i 1300-tallet.

Hadsundvejens Skole, Hobrovejens Skole, Nyvangsskolen, Vesterbakke Skolen, Forberedelsesskolen, C. la Cour Skole, Randers Lilleskole, Randers Real Skole og Randers Kristne Friskole

Randers nævnes i 1080'erne som Randrosia. Byen blev formentlig anlagt i 900 årene eller o. 1000. De ældst bevarede købstadsprivilegier er fra 1302. Den middelalderlige købstad havde ca. 2.000 indbyggere og rummede tre sogne samt tre klostre. Byen karakteriseredes som en handels- og håndværkspræget købstad, og var som den fjerde største by i Jylland af en vis betydning i middelalderen. (Ålborg, Viborg og Ribe var større end Randers)

Der er bevaret en kirke, en klosterbygning samt dele af en købmandsgård fra middelalderen. En stor del af gadenettet i midtbyen er desuden middelalderligt ligesom mange bevarede gadenavne. Museum Østjylland Randers har gennemført utallige arkæologiske undersøgelser gennem tiden og har en betydelig samling af middelalderlige genstande der sammen med de mange bevarede skriftlige kilder er med til at danne grundlaget for vor viden om middelalderbyen.

Der henvises til teksterne om Randers i undervisningsmaterialet for yderligere oplysninger om det middelalderlige Randers.